

ELEKTRICKÁ DAŇ VZRÁSTLA

MARTIN VLACHYNSKÝ

martin.vlachynsky@iness.sk

V lete 2015 sme prvýkrát predstavili verejnosti koncept Elektrickej dane. Spočítali sme, o koľko navyšujú vládne politiky cenu elektrickej energie pre spotrebiteľov, a tieto náklady sme zastrešili pojmom Elektrická daň. Detaily a zdôvodnenie výpočtu sú popísané v publikácii s názvom Elektrická daň. Zároveň sme v nej predostreli niekoľko odporúčaní.

Konkrétne sme odporúčali:

- Prestať využívať elektroenergetiku ako rýchly a lacný zdroj peňazí pre financovanie vládnych zámerov
- Zastaviť priame či nepriame dotovanie nových zdrojov energie cez ceny elektriny, či z rozpočtu
- Eliminovať Elektrickú daň, financovať politické zábery z rozpočtu a zvýšiť predvídateľnosť regulačného prostredia.
- Ukončiť cenovú reguláciu pre dodávky domácnostiam a malým a stredným podnikom
- Vypracovať dlhodobú regulačnú stratégiu za účasti zástupcov všetkých účastníkov trhu

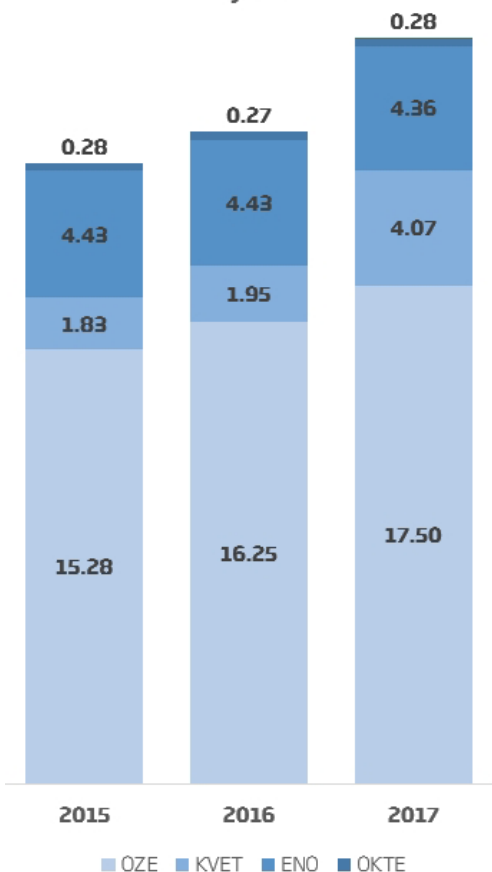
Zhruba pred rokom sme zorganizovali diskusiu Elektrický chaos, ktorá bola aj vďaka účasti ministra hospodárstva Petra Žiga a zhruba stovky energetikov búrlivá a priniesla niekoľko zásadných vyhlásení. Týkali sa dotácií ťažby hnedého uhlia, ktoré tvorili v roku 2015 až 17% podiel na Elektrickej dani. V energetike sa ale dejú veci, a začiatkom tohto júna skončilo medzirezortné

pripomienkové konanie k novele zákona o podpore obnoviteľných zdrojov energie. Ten má po desiatich rokoch zásadne zmeniť niektoré pravidlá v energetike.

Popis zmien, ktoré sa nachádzajú v tejto novele, nájde čitateľ na mnohých iných miestach. Počet vznesených pripomienok (613, z toho 475 zásadných) svedčí, že všetci spokojní nebudú, nech to dopadne akokoľvek. Aký bude dopad vládneho návrhu na Elektrickú daň?

Elektrická daň dnes

Vývoj zložiek TPS (v €/MWh)
Zdroj: ÚRSO

Sektor sa od roku 2015 regulačne zásadne nezmenil. Tarifa za prevádzkovanie systému (TPS) narástla z vtedajších 21,82 €/MWh na dnešných 26.2 €/MWh, teda o viac ako 20%.

Môže za to najmä rok 2017, kedy skokovo prišla väčšina tohto nárastu. Hoci už niekoľko rokov panuje v pripájaní nových obnoviteľných zdrojov energie (OZE) stop stav, historický dlh voči distribučkám (nie je presne vykalkulovaný, ale odhadom 400 - 610 miliónov eur) si nemilosrdne vyžaduje peniaze z TPS. V roku 2018 už nenarástol, za čo vďačíme aj vyšším trhovým cenám elektriny (doplatkom vykryvaný rozdiel je nižší). Od roku 2015 sa prakticky zastavil aj dovtedy dramatický nárast nákladov na výrobu elektriny z domáceho uhlia, čo je ďalšia významná zložka TPS. (viď graf, podiely zložiek TPS máme k dispozícii len do roku 2017).

Do výpočtov sme podľa našej metodológie zarátali aj dlhodobý dividendový priemer SEPS. Prevádzkovateľ prenosovej siete má monopolné privilégium a táto dividendy tak pochádza z koncových cien elektriny. Dividenda by miesto kŕmenia štátneho rozpočtu mohla byť využitá na zníženie prenosových poplatkov, či sa iným spôsobom vrátiť k spotrebiteľom. V pôvodnej Elektrickej dani sme rátali za obdobie 2008-2017 s priemerom ročných dividend vo výške 32,8 miliónov eur. Keďže ale dividendy pokračovali v nadpriemernej výške, za obdobie 2008-2018 rátame s priemerom 35,5 milióna eur. Pri mierne vyššej priemernej spotrebe sa táto zložka zvýšila z 1,15 €/MWh na 1,22 €/MWh.

Sadzba spotrebnej dane na elektrinu 1,32 €/MWh sa nemenila, mierne sa ale zmenil pomer spotreby elektriny túto daň platiacich (firemní spotrebiteľia) a neplatiacich spotrebiteľov, preto v našom výpočte figuruje (rozpočtová prognóza

2017) suma 0,37 €/MWh (z 0,49 €/MWh). Odvod spotrebiteľov do Národného jadrového fondu, slúžiaci na financovanie budúcich nákladov zatvárania jadrových elektrární, je inflačne viazaný a aktuálne je s hodnotou 3,21 €/MWh len o cent vyšší, ako bol v čase počítania pôvodnej Elektrickej dane. Väčší skok nastane až v júli s hodnotou o šesť centov vyššou.

Suma sumárum, pomyselná **Elektrická daň**, tak ako ju zadefinoval INESS, **je v prvej polovici roka 2018 na úrovni okrúhlych 31 €/MWh, čo je o 17% viac ako hodnota 26,45 €/MWh z roku 2015.**

Referenčná domácnosť ročne na tejto fiktívnej dani zaplatí 71,3 € ročne, v roku 2015 to bolo 60,8 €. Pre porovnanie, cena elektriny (komodity) na Pražskej energetickej burze je aktuálne mierne pod 50 €/MWh, v roku 2015 sa pohybovala okolo 30 €/MWh.

Elektrická daň zajtra

Novela zákona prináša zmeny, ktoré majú potenciál ovplyvniť aj budúcu hodnotu Elektrickej dane. Kľúčovou zmenou je zavedenie aukčného systému na väčšie inštalácie OZE. Ten by mal zabezpečiť, že spolu s výrazne lacnejšími technológiami budú budúce doplatky na „zelenú elektrinu“ výrazne nižšie ako v minulosti. Kým však zo systému podpory nezačnú vypadávať staré, extrémne dotované zdroje a zároveň nepríde k vyrovnaní historického dlhu voči distribučkám, TPS bude naďalej rásť.

Kým aukcie hodnotíme kladne a v súlade s našimi odporúčaniami (i keď pes ešte môže byť zakopaný v jej realizácii), podpora

veľkých spotrebiteľov elektriny je kontroverznejšia. Zhruba 200 spoločností so spotrebou nad 1 GWh elektriny ročne bude môcť požiadať o zľavu z TPS. Celkovo má štátny rozpočet ročne takto preplatiť zhruba 80 miliónov eur. Prenesenie nákladov zelených, či sociálnych politik tam, kam patria – do rozpočtu – bolo aj medzi našimi odporúčaniami. V tomto prípade je ale zvýhodnená len konkrétna skupina firemných odberateľov. Cena elektriny pritom zaťažujúco pôsobí aj na malých podnikateľov a domácnosti. V minulosti sa paradoxne našiel priestor na predvolebné nesystémové plynové „vratky“, v prípade elektriny však k úľave pre všetkých spotrebiteľov nedošlo. Nedostatok zdrojov v rozpočte je vo svetle prívalu drahých sociálnych balíčkov chabá výhovorka.

Podnikateľskému prostrediu v energetike prospeje aj navrhovaný prenos dotačnej schémy na zelené energiu z pliec distribučiek na štátne OKTE, hoci výšku Elektrickej dane to neovplyvní. Naďalej platí naše odporúčanie, že environmentálna politika by mala byť transparentne financovaná zo štátneho rozpočtu.

Naopak, mimo rámec novely sa nachádza otázka, ktorá v budúcnosti môže Elektrickú daň ovplyvniť zásadným spôsobom – dotovanie baní. Ak by štát miesto vymýšľania zľavovej schémy pre veľké firmy za 80 miliónov jednoducho škrtol podporu baniam (v hodnote cca 95 miliónov), zlacnil by tým elektrinu pre všetkých. Zároveň mohol ušetrených 80 miliónov eur použiť na zmiernenie dopadov na región a vyriešiť problém, ktorý visí nad Hornou Nitrou už roky a hrozí, že ďalšie roky visieť ešte bude.

Aktualizované návrhy INESS:

- Prehodnotiť politiku podpory konkrétnych zdrojov, najmä výrobu z domáceho uhlia.
- Financovať politické zámery z rozpočtu, nie cez ceny elektriny.
- Pri realizácii týchto politik v maximálnej miere využívať trhové mechanizmu, ako napríklad aukcie.
- Rozpočtovú úľavu poskytnúť plošne všetkým spotrebiteľom, nie vybraným skupinám.
- Ukončiť cenovú reguláciu pre dodávky domácnostiam a malým a stredným podnikom.

Zdroje

Elektrická daň http://iness.sk/energia/INESS_Elektricka_dan.pdf

Distribútorom chce štát doplatiť miliónový deficit, Finweb, <https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/1725279-distributorom-chce-stat-doplatit-milionovy-deficit>

Elektrina je lacná, je to však dočasné, Pravda, <https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/472980-elektrina-je-lacna-je-to-vsak-docasne/>

Galek: Nový zákon o podpore OZE môže zvýšiť ceny elektriny a poškodiť výrobcov, energie-portal.sk, <https://www.energie-portal.sk/Dokument/galek-novy-zakon-o-podpore-oze-moze-zvysit-ceny-elektriny-a-poskodit-vyrobcov-104406.aspx>

Elektrická „daň“ vzrástla za 3 roky o 17%.

Priemerná domácnosť zaplatí 71,3 € ročne za náklady politik prenesených do cien elektriny.

2015 - 2018

Tarifa za prevádzkovanie systému:
21,82 €/MWh < 26,2 €/MWh

SEPS dividenda
1,15 €/MWh < 1,22 €/MWh

Spotrebná daň
0,49 €/MWh > 0,37 €/MWh

Odvod do NJF
3,20 €/MWh < 3,21 €/MWh

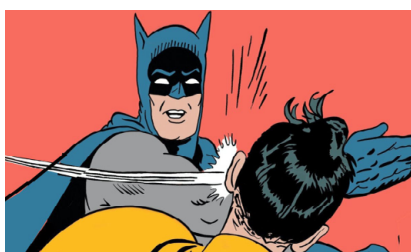
Martin Vlachynský pôsobí ako analytik INESS od roku 2012. Vyštudoval na Ekonomicko-správni fakulte MU v Brne, následne absolvoval master štúdium na University of Aberdeen. Zaoberá sa podnikateľským prostredím, byrokraciou, energetikou a prírodnými zdrojmi.

Aktuálne publikácie

AKO ŤAŽKÉ JE ZAMESTNAŤ CUDZINCA

Zamestnávateľia majú problém s nedostatkom pracovnej sily a verejná pokladnica už čoskoro pocíti dopady starnutia. V publikácii **Ako ťažké je zamestnať cudzinca** popisujeme ekonomické dopady zamestnávania občanov z krajín mimo EÚ ako aj byrokratickú záťaž s tým spojenú.

DVE TVÁRE A JEDNA FACKA

Ministerstvo práce zvoláva pravidelne tlačovky, aby sa pochválilo klesajúcou nezamestnanosťou. Tá skutočne klesla na rekordné minimá. Je to však zásluha vlády? Ako sme na tom v porovnaní s inými krajinami? Viac o nezamestnanosti v INESS na tému **Dve tváre a jedna facka trhu práce**.

VIAC A NOVÉ ZDROJE ROZPOČET EÚ NEPOTREBUJE

INT **Viac a nové zdroje rozpočet EÚ nepotrebuje** je výsledkom pripomienkovania návrhu Európskej komisie na zmeny vo financovaní rozpočtu EÚ. V ňom komisia reaguje na vystúpenie Spojeného Kráľovstva a výpadok čistého prispievateľa.